

Efəsis
Nauəuə iətəm Pol təmətei tuvən
kəm nəfaki min ikin Efəsis
Nəghatiən əkuəkır rəha nauəuə
u Efəsis

?Pəh təmətei nauəuə u? Aposil Pol təmətei nauəuə u.

?Təmətei tatuvən kəm pəh? Təmətei nauəuə u tatuvən kəm niməfaki əpəha Efəsis, kəni molkeikei məmə ilah okotafin kəni motahli=pən tuvən kəm niməfaki pisin pisin min iuəkır.

?Natigian təhro lanu nian təmətei? Pol təmətuəuin niməfaki əpəha Efəsis, kəni mətatig ilah min ilah o nu kisil. Kəni in tolkeikei pik ilah, kəni ilah kotolkeikei pik in. Efəsis in taun asoli kəti e nitəni asoli u Esia, kəni in ikin təuvir kəti məmə Pol otəni pətigəm nəghatiən ikin rəha Uhgın.

?Təmətei nauəuə u o nak? Pol tolkeikei məmə otəfəri nətəligiən rəhalah. In tolkeikei məmə otəni pətigəm noliən əhruahru, mine uək rəha niməfaki, kəni nəghatiən u tatuvən kəm niməfaki e ikin min rəfin.

¹ İəu Pol, u iəu aposil kəti rəha Kristo İesu, iətəm Uhgın təmitəpın rəkis məmə iəu rəhan aposil. İətəni təuvir kəm təmah rəfin nəfaki min əpəha Efəsis iətəm nautaskəlim əskasik nəhatətəiən rəhatəmah e Kristo İesu.

² Pəh Uhgın u Tatə rəhatah, mine İərməniğ İesu Krısto, okuətuati e nəuviriən mine nəməlinuian kəm təmah.

Nəuviriən iətəm Uhgın təməfən e Krısto

³ Nəni-viviən tətuvən o Uhgın u Tatə rəha İərməniğ İesu Krısto rəhatah. E Krısto, in təmətuati e narmitah nəuviriən rəfin əha iətəm təmsipən e negəu e neai. ⁴ Tol lanu, mətəu-inu nian Uhgın təməsol əhanəhiən neai mine niftəni, mətəu in təmitəpın itah məmə kəhuva kətiəh kitah Krısto, kəni məmə e nəhmtın, kitah kotəhruahru kəni kəseh-pəniən noliən tərəh kəti e kitah. ⁵ Mətəu-inu Uhgın tolkeikei pik itah, uərisig in təmol natimnati, mətəu in təmitəpın rəkis itah məmə okəhuva nenətın mın e İesu Krısto. Nati əha tatitəu=pən əmə nəuiən mine nati nak iətəm in tolkeikei. ⁶ Təmol lanəha məmə kitah okotəni-vivi Uhgın o rəhan nəuviriən iətəm in təuvir tapirəkis, nəuviriən əha iətəm təmətuati əpnəpın əmə kəm tah e Nətin iətəm in tolkeikei pik. ⁷ Mətəu-inu nira Krısto təmaiu, kitah kəməhuva kətiəh lan, kəni Uhgın təmitis itah e rəhatah noliən tərəh mın, inəha təməfəl rəkis noliən tərəh mın rəhatah. ! Nipəhriənien, nəuviriən rəha Uhgın in iahgin tapirəkis! ⁸ Kəni təməfa nəuviriən əha iətəm təfigəm mapirəkis.

E neinatigiən mine nəhruniən mın rəfin rəhan, ⁹ nikin tagiən məmə təmol əpu kəm tah nati oneuən e nəlpəkəuiən e rəhan nəghatien, iətəm in otol e Krısto. ¹⁰ Kəni inu nətəligiən rəha nəlpəkəuiən inəha. O nian kəti, e nian əhruahru rəhan, in

otəhlman e natimnati rəfin e neai mine niftəni okəhuva mətatig ahgəl e narməniğiən rəha Krısto.

11 Uhgın tatol natimnati rəfin tətüva təhmen əmə məmə inu təməni tol lanəha. Aupən aupən ağın in təmitəpın itah məmə okəhuva rəhan mın nian təmiuvi=pa itah kəhuva motol kətiah kitah Krısto. 12 Təmol lanəha məmə itimah nəuaniləuis mın rəha Isrel u iəmotaupən motəhatətə e Krısto, itimah iəkotol məmə nətəmimi okotləfəri nərği Uhgın iətəm nəsanəniən asoli rəha nəhagəhagiən tətətig lan.

13 Kəni itəmah Nanihluə* mın, nəməhuva kətiah itəmah Krısto nian itəmah mın nəmotətəu nəghatıən pəhriən, nanusiən rəha nosmiəğəhiən. Nəmotəhatətə lan, kəni Uhgın təfinə Narmın Rəhan kəm təmah təhmen e nəmtətıən kəti məmə itəmah rəhan mın. 14 Mətəu-inu kitah kəmos Narmın Rəha Uhgın, kəni kitah kotəhrun vivi məmə Uhgın otəfa natimnati təuvır mın kəm tah iətəm in təməniəkis məmə in otol. Kitah okotos natimnati mın əha nian Uhgın otitis itah u rəhan mın. Inu otol məmə nətəmimi okotəni-vivi Uhgın mətəu-inu in ilis tapirəkis.

Nəni-viviən mine nəfakiən rəha Pol

15-16 Mətəu-inu o natimnati mın u, iətəfaki o təmah nian rəfin mətəuarus=pa u rəueiu, kəni iatəni tagkiu kəm Uhgın o təmah nian rəfin. Noliən əha iəmətuəuin nian iəmətəu nanusiən e rəhatəmah nəhatətəiən e İərməniğ İesu, mine rəhatəmah nolkeikeiən o nətəm kəutəfaki mın rəfin. 17 İətəfaki o təmah kəm Uhgın iətəm in Uhgın

1:10 Kol 1:16,20 1:11 Rom 8:28-29 * 1:13 Nanihluə, İanihluə
– Afın-to e tiksınəri. 1:14 2Kor 1:22

rəha İərmənig İesu Krısto rəhatah, kəni in Tatə iətəm kətəni-vivi katısiyai pik agın. İətəfaki məmə in otəfinə narmın rəha neinatigiən mine nəhruniən məmə nəkotəhrun vivi in təhmın mın.

18 Kəni iətəfaki mın məmə in oterəh e rəhatəmah nətəligiən məmə onəkotəhrun nati nak nəmotələhu=pən əskasik rəhatəmah nətəligiən lan, itəmah nətəm Uhgın təmauın e təmah. Kəni iətəfaki mın məmə onəkotəhrun məmə Uhgın otəfinə nati təuvır tapirəkis kəm təmah u nəutəhatətə e Krısto.†

19 Kəni iətəfaki mın məmə onəkotəhrun nəsanəniən rəhan məmə in iahgın pik agın, kəni nəsanəniən əha tatol uək e nəmiəgəhiən rəhatah nətəm kəutəni nıpəhriən e İesu. Kəni nəsanəniən əha in təhmen əmə e rəhan nəsanəniən asoli **20** iətəm təmol İesu təmiəgəh mın e nımisiən, kəni təmol məmə in təmuva mətəharəg e nıkalı Uhgın maru e negəu e neai, ikın ima nəsanəniən mine nısiyaiən. **21** Kəni İesu in ilis e nətəmi asoli mın mine nepətiən mın rəfin, mine narmənigiən mın rəfin, mine nəsanəniən mın rəfin, mine nərgın mın rəfin, e nian u rəueiu, mine e nian iətəm otəpanuva. **22** Kəni Uhgın təmələhu=pən natimnati rəfin agın kəutatig ahgəl narmənigiən rəhan, kəni mol in tuva rəhn-kapə natimnati rəfin, kəni inu otasıru e nıməfaki. **23** Kəni nıməfaki in nıpəti İesu, kəni nəlpəkəuiən rəha Uhgın e Krısto tətüva nıpəhriəniən e nıməfaki, kəni e nolıən mın əmə əha, nəlpəkəuiən rəha Uhgın o natimnati rəfin

1:17 Kol 1:9 † **1:18** Nati təuvır u tətəghati e nəmiəgəhiən itulin itəmah Uhgın əpəha e negəu e neai. **1:19** Kol 1:11 **1:20** Sam 110:1; 2Kor 13:4; Kol 2:12 **1:21** Kol 1:16; 2:10 **1:22** Sam 8:6

tətuva pəhriən e Krısto.

2

Nəmiəgəhiən vi e İesu

¹ İtəmah u, aıpən təhmen əmə məmə nəmohmis e narmitəmah mətəu-inu nəmotəhti nəuia Uhgın, kəni motol noliən tərəh mın. ² Nəmautan mautil noliən tərəh rəha niftəni, kəni mautil nəuia iətəmi tətarmənig e nəsanəniən rəha nərahien rəha nımagəuagəu, u Setən. In əmə əha narmin tərəh iətəm tatol uək rəueiu e nəmiəgəhiən rəha nətəmi u kəutəhti nəuia Uhgın. ³ İtimah mın iəmautatig lanəha təhmen əmə e lah nian kəti aıpən. Nikitimah tolkeikei noliən tərəh mın, kəni itimah iəmautil nərahien əha iətəm kəmotol nikitimah tagiən. Nati nak iətəm təmsipən e nikitimah mine nətəligiən tərəh mın rəhatimah, mətəu itimah iəmautohtəu=pən əmə ilah. Kəni nian iəmotair, mətəu noliən tərəh tinatig rəkis e nikitəmah, təhmen əmə məmə noliən tərəh tinatig rəkis e nətəmi əpnapın mın. Kəni niki Uhgın tətəhmə o noliən tərəh mın rəhatimah, kəni in otəkeikei mol nalpiniən kəm timah.

⁴ Mətəu Uhgın, in təriauəh e nolkeikeiən o tah, kəni rəhan nasəkəhruieniən o tah in iahgin pik. ⁵ Kəni nati əpnapın e nian əha təhmen məmə kəmohmis e narmitəh o noliən tərəh mın, mətəu in təmol itah kotəmiəgəh kitah Krısto mətəu-inu in tolkeikei pik itah. (Otətəlig-to lan. E nəuviriən rəhan, in təmosmiəgəh itəmah.) ⁶ Kəni Uhgın

təməfəri itah, kitah Krısto, kəni təmol məmə kitah kotəharəg kitah Krısto e negəu e neai.

⁷ Uhgın təmol lanəha məmə e nian iətəm otəpanuva, in otəgətun rəhan nəuviriən iətəm in iahgin tapirəkis aɡin, kəni kitah kauteruh rəhan nəuviriən e noliən təuvir rəhan kəm tah e Krısto İesu. ⁸ E nəuviriən asoli rəha Uhgın iətəm in təmətuati lan kəm təmah, in təmosmiəgəh itəmah e nəhatətəiən, kəni natimnati mın əha, səniəmə itəmah aru nəmotol, mətəu in nati kəti iətəm Uhgın tətəfa əpnəpın əmə kəm təmah, ⁹ səniəmə e uək kəti iətəm itəmah nəmotol, kəni tol lanəha ko iətəmi kəti təsəfəri aruiən in ohni. ¹⁰ Tol lanəha mətəu-inu in Uhgın iətəm tatol uək e nəmiəgəhiən rəhatah, kəni in təmol itah e Krısto məmə kitah okotol uək mın iətəm kotəuvir. Uək mın u, Uhgın tinol əpenə-penə rəkis lan məmə kitah okotol ilah.

İlah kəməhuva kətiəh e Krısto

¹¹ Tol lanəha, itəmah onəsotaluiən məmə nian nəmotair, kəni itəmah səniəmə nəuaniləuis rəha İsel. Kəni nətəm İsel nətəm kinəhgi-pən rəkis ilah, ilah kəmotəni məmə itəmah Nanihlua mın mətəu-inu kəsəhgi-pəniən itəmah. Mətəu nati u, in nati kəti iətəm katol əmə e niyəti iətəmi, mətəu təsekian nikilah. ¹² Kəni onəsotaluiən məmə e nian əha, itəmah nəmotəhtul isəu o Krısto, itəmah səniəmə nətəm İsel əhruahru, mətəu itəmah Nanihlua mın əmə, kəni nəniəskasikiən mın rəha nasiruiən rəha Uhgın kəm nətəm İsel əpən iətəm kəməlis ilah lan e Uhgın, ko təsuvaian məmə rəhatəmah. Nəmiəgəhiən rəhatəmah e nəhue nitəni u in təmol lanəha məmə, itəmah nəmotəruru

agin Uhgın, kəni rəhatəmäh nuhuiniän tikə agin məmə onəkəhuvən məutatig itəmäh Uhgın əpəha e negəu e neai. ¹³ Mətəu itəmäh min u aupən nəmotan isəu o Uhgın, nəməhuva kətiäh itəmäh Kristo Iesu, kəni rəueiu nəməhuva pəhriän o Uhgın e nira Kristo.

¹⁴ Tol lanəha mətəu-inu Kristo pisin əmə təmələhu nəməlinuiän, təməlis nəuaniləuis rəha Isrel mine Nanihlua min kəhuva kətiäh məmə ilah nətəm kətiäh min əmə. Aupən, Lou rəha nəuaniləuis min rəha Isrel təməuəri ilah mine Nanihlua min matol məmə ilah kautol tikimiri, təhmen=pən əmə e nıpəgləuahtəniäkis kəti tətəuəri nətəmimi əpəha e nitəuət kəti mine nətəmimi əpəha e nitəuət kəti min. Mətəu Kristo təmərəuei nıpəgləuahtəni əha. ¹⁵ Təmöl lanəha nian in təmimis e nigı kəməluau, kəni təmöl məmə kitah okotəpəh nitəu-pəniän Lou min rəfin rəha nətəm Isrel məmə okotəhruahru e nəhmti Uhgın. Kristo təmöl lanəha məmə in otol nətəm Isrel mine Nanihlua min kəhuva kətiäh lan. Kəni e nolian əha, in təmələhu nəməlinuiän. ¹⁶ Kəni e nimisiän rəhan e nigı kəməluau, Kristo təmos ilah kəhuva kətiäh, kəni mit ilah mohtəlig=pən o Uhgın, kəni mol rəhalah timəti tamis. ¹⁷ In təmuva mətəni pətigəm nəməlinuiän kəm təmäh u aupən nəməutatig isəu o Uhgın, kəni mətəni pətigəm nəməlinuiän kəm timäh u iəməutatig iuəkiri o Uhgın. ¹⁸ Kəni rəueiu e nati nak iətəm Kristo təmöl, kitah rəfin nətəm Isrel mine Nanihlua min, kotəhrun nuvaiän o Tatə Uhgın e Narmin Rəhan kətiäh əmə.

19 Kəni tol lanəha, səniəmə itəmah iapispis min uə nətəm ihluə, mətəu rəueiu itəmah natig min e negəu e neai itəmah nətəm kəutəhatətə e Iesu, kəni itəmah nenəti Uhgın min. 20 Kitah kotəhmen e nimə kəti rəha Uhgın iətəm nəhlki nimə in Kristo Iesu, kəni aposil min mine iəni min, ilah nəhlmi nimə asoli min, 21-22 kəni Kristo tatilpin itəmah Nanihluə min e nimə əha təhmen e nəhlmi nimə min, kəni tətəvləkın nəhlmi nimə min rəfin məmə ilah okəhuva nimə əhruahru rəha nəfakiən kəm İərməniğ, iətəm Uhgın tətətig ikın e Narmın Rəhan.

3

Pol təməni pətigəm nəlpəkəuiən oneuən rəha Uhgın

1 İəu Pol, iəməni pətigəm nanusiən rəha Kristo Iesu kəm təmah Nanihluə min, kəni kəməfa iəu e kaləpus ohni, kəni iətətig ikınu rəueiu.

2 Itəmah nəkotəhrun rəkis məmə Uhgın təməfa uək asoli u kəm iəu məmə iəkəni pətigəm nəuviriən rəhan kəm təmah. 3 Təhmen e nəghatiən iətəm iəmətei rəkis kəm təmah, iətəni məmə Uhgın pisin əmə təmol əpu nati oneuən rəhan kəm iəu. 4 Nian onəkotəfin nəghatiən əha, kəni onəkotəhrun rəhak nəhruniən e niyəti nəghatiən rəha nəlpəkəuiən oneuən rəha Uhgın e Kristo. 5 Uhgın təməsol əpuian nati u kəm nətəm əupən, mətəu rəueiu tinol əpu e Rəhan Narmın kəm rəhan min aposil min mine iəni min iətəm təmitəpin rəkis. 6 Nati oneuən əha məmə e nanusiən təuvir əmə, Nanihluə min,

ilah mın kəməhuva motəhmen e nətəm Isrel o nosiən nəuviriən rəha Uhgın, kəni ilah kəməhuva kətiəh, kəni kautos pəti nəuviriən rəha Uhgın e nəniəskasikiən rəhan e Kristo Iesu.

⁷ E nəuviriən asoli iətəm Uhgın təməfa əpnəpın əmə kəm iəu e nəsanəniən asoli rəhan, in təməfa uək u rəha nəni pətigəmiən nanusiən təuvir əha.

⁸ Nati əpnəpın iəu ləhtəni agın e nətəmimi rəfin rəha Uhgın, mətəu e nəuviriən rəhan, Uhgın təməfa uək u, məmə iəkəni pətigəm kəm təmäh u Nanihluə mın, nəuviriən mın rəha Kristo iətəm ko kitah kəsotəhruniən ilah rəfin mətəu-inu ilah tepət nau-nun tikə, ⁹ kəni iəköl əpu kəm nətəmimi rəfin noliən iətəm Uhgın təmöl rəhan nəlpəkəuiən oneuən otuva miet pətigəm. Uhgın u təmöl natimnati rəfin, in təmətəhluaig e nəlpəkəuiən əha nuvəh rəkis.

¹⁰ In təmöl lanəha məmə rəueiu in otol pətigəm kəm iərmənig mın mine nepətiən mın əpəha e magəuagəu rəhan neinatigiən iətəm suaru rəhan tepət tepət. Kəni ilah okoteruh rəhan neinatigiən nian okoteh niməfaki. ¹¹ Inu nəlpəkəuiən rəhan iətəm tətətig itulin, kəni təmuva nıpəhriənien e Kristo Iesu, İərmənig rəhatah. ¹² Kəni mətəu-inu e Kristo mine rəhatah nəhatətəien lan, kitah kotəhrun nuvaiən nian rəfin otəhtul e nəhmti Uhgın məsotəginien. ¹³ Tol lanəha, iəkətapuəh o təmäh məmə sotoliən məmə nətəligiən rəhatəmäh teiuaiu e nəhməien iətəm iətətig lan ikinu. İətətəu nəhməien o təmäh, kəni in otasiru e rəhatəmäh nəmiəgəhiən.

Nəfakiən rəha Pol

3:6 Efəs 2:13,16-19

3:7 Kol 1:25

3:8 1Kor 15:9-10

3:12

Jon 14:6; Rom 5:2

14 Mətəu e natimnati mın əha iətəm iəu iəməni rəkis, kəni iətasiəulın mətəfaki kəm Uhgın Tata, 15 iətəm in təmol nətəmimi mın rəfin e nəhue niətəni mın mine əpəha e negəu e neai. 16 Nəsanəniən mine nolkeikeiən mine neinatigian rəha Uhgın in tepət təuvir tapirəkis, kəni iəkətapuəh o Uhgın məmə Narmin Rəhan otol nikitəmah təsanən e nati təuvir mın əha rəhan 17 məmə e nəhatətəiən rəhatəmah e Kristo, in otatig kətiəh e nikitəmah. Kəni iətəfaki mın məmə nəmiəgəhiən rəhatəmah oteuiəu mamnim vivi e nolkeikeiən rəha Uhgın 18 məmə itəmah nətəmi rəfin iətəm nəutəhatətə e Kristo, onəkotəh vivi nolkeikeiən asoli rəha Kristo iətəm naunun tikə. In teuiəu tapirəkis lokammim apın. In təri tapirəkis məhəu mın. Suəru rəhan təiu tapirəkis suəru rəha mıtigar. In iahgin tapirəkis nəhue niətəni rəfin agin. 19 Nolkeikeiən əha rəha Kristo, ko kəsotəhrun rəfiniən mətəu-inu in iahgin pik, mətəu iətəfaki məmə onəkotəhrun vivi nolkeikeiən əha məmə Uhgın otəriəuəh e nəmiəgəhiən rəhatəmah e nolien təuvir mın rəfin rəhan.

20 !Kəni pəh kotəfəri nərgi Uhgın! E nəsanəniən rəhan iətəm tatol uək e nəmiəgəhiən rəhatah, in təhrun nolien natimnati tapirəkis agin natimnati rəfin iətəm nikitəh tətəhti uə kəutətapuəh ohni. 21 Pəh kitəh niməfaki kotol kətiəh kitəh Kristo İesu məutəni-vivi Uhgın nian rəfin matuvən matuvən əmə lanko naunun tikə. !Əuəh!

4

Kitəh kətiəh e Kristo

1 Uhgın aru təməuın e təmah məmə itəmah nəkəhuva rəhan mın nətəmimi, kəni təməuın

itəmah məmə nəkəutaliuək e nəmiəgəhiən iətəm təhruahru agin. Tol lanəha, iəu Pol u iətətig e kaləpus o İərməniğ, iəkətapuəh əskasik o təmah məmə onəkotətig e nəmiəgəhiən təuvir kəti tol lanəha. ² Otosiahu aru itəmah e natimnati rəfin, kəni məhuva itəmah nətəmi mətiğ, kəni nətəligiən rəhatəmah otəfəməh, kəni nian suah kəti otol nati kəti təsəhmenian e nəhmtitəmah, kəni nikitəmah otəsahmə uəhaiən ohni e nolkeikeiən rəha Uhgın.

³ Narmın Rəha Uhgın təmuhapumın itəmah, tol lanəha onəkotalkut əskasik məmə nəkotətig kətiəh e nəməlinuian. ⁴ Kitah niyətin kətiəh əmə, kəni Narmın Rəha Uhgın kətiəh əmə, kəni itəmah nautələhu=pən əskasik rəhatəmah nətəligiən e nati kətiəh əmə, nəuviriən iətəm Uhgın təmauin e təmah ohni. ⁵ Kəni İərməniğ kətiəh əmə, nəgətuniən kətiəh əmə, bəptais kətiəh əmə; ⁶ kəni kitah kəutəfaki kəm Uhgın kətiəh əmə u in rəhatah rəfin Tatə. In tətərməniğ rəfin e tah, kəni tatol rəhan uək e nəmiəgəhiən rəfin rəhatah, kəni mətətig e nikitah rəfin.

⁷ Mətəu Kristo təməuəri rəhan nəsanəniən kəm kitah rəfin agin kətiəh kətiəh o nolian uək pişin pişin min. ⁸ Tol lanəha, Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə,

“Nian in təməri ilis agin,
kəni miti pətiğəm rəhan tikimiri min iətəm təmehpahu ilah.

Kəni təməfən nati təuvir kəm nətəmimi.”

⁹ Eruh to nəghatiən əha məmə, “In təməri.”
Niyyətin təni məmə, Kristo təmaupən meiuaiu

ləhtəni agın, ikinu e nəhue niftəni. ¹⁰ Suah u iətəm təmeiuaiu=pa, in iətəmi kətiəh əmə iətəm in təməri min ilis agın mapirəkis neai məmə in otəriauəh e ikin min rəfin. ¹¹ In iətəmi kətiəh əmə iətəm in təməfən nəsanəniən rəhan kəm nətəmimi pisin pisin min məmə nəuvein okəhuva aposil min, nəuvein okəhuva iəni min, nəuvein okəhuva nətəmimi rəha nəni pətigəmiən nanusiən təuvir, nəuvein okəhuva pastə min mine nəgətun min. ¹² Kristo təmol lanəha məmə ilah okotasiru motol əpenə-penə e nətəmimi rəha niməfaki, kəni nətəmimi rəha niməfaki okotol uək rəha Uhgın məmə nipəti Kristo otəskasik, ¹³ mətəuarus kitah rəfin kəhuva motol kətiəh e nəhatətəiən rəhatah, mine nəhruniən e Nəti Uhgın, kəni motepət məhuva motəhmen e Kristo iətəm in təhruahru agın.

¹⁴ Kəni kitah okotəpəh noliən min rəha kəlkələh min u nian rəfin kəutəuhlin rəhalah nətəligiən e nati kinotəhatətə rəkis lan, təhmen e kinu kəti iətəm naiəh tatos. Nətəligiən rəhatəmah tatol lanəha mətəu-inu suah kəti tətəgətun nati pisin, uə suah kəti min tatiuvi rəhatəmah nətəligiən e nəghatiən rəhan iətəm nikitəmah təhti məmə in təuvir, mətəu nipəhriəniən, suah kəha tətəiuə. ¹⁵ Mətəu kəpə, kitah okəsotoliən lanəha. E nolkeikeiən, okotəni əmə nipəhriəniən. Kəni e noliən əha, e natimnati rəfin iətəm kautol, okotepət məhuva motəhmen e Kristo, iətəm in rəhn-kapə niməfaki. ¹⁶ Kəni Kristo tatol məmə rəhan min nətəmimi kəhuva kətiəh, təhmen=pən əmə e nəuaniləuis min iətəm kəutilpın nipəti

iätəmimi. Nian nəuəli-nəuəli nıpətın kautol vivi uək əhruahru rəhalah e nolkeikeiən, mol nıpətın tatepət mətəskasık.

Noliən vi rəha iəfaki mın

¹⁷ E nərgi İərməniğ iətəni əskasık kəm təmah məmə onəsotohtəu=pən mınıən noliən rəha nətəmi mın u kəsotəniən nıpəhriəniən e Uhgın. Nətəliğin rəhalah tol nati əpnapın lan. ¹⁸ Nəhruniən rəhalah tətən əmə əpəha tapınəpu ikin, kəni mautan isəu o nəmiəğəhiən iətəm Uhgın tətəfa mətəu-inu rəhn-kapə lah tiəkis kəni kəsotolkeikeiən məmə okotəhrun Uhgın, kəni kinotəruru nati. ¹⁹ Kəni məsotaulisiən e rəhalah noliən tərəh mın, kəni mınotegəhan e noliən tərəh mın kəutarməniğ e nəmiəğəhiən rəhalah, təhmen e nıtəuiən nıpətən, mine noliən mın lanəha. Kəni nian rəfin kautolkeikei mın məmə okotol təhmın mın.

²⁰ ! Mətəu nian kəmotəgətun itəmah e Kristo, nəgətuniən əha in tol pisin agin e inəha! ²¹ Kəmətəgətun itəmah e noliən rəha Kristo, kəni itəmah rəhan mın, kəni kəgətun itəmah e nıpəhriəniən iətəm tətətiğ lan. ²² Kəni kəməgətun itəmah məmə onəkotəhlman e rəhatəmah noliən əuas mın u kotərah, təhmen e nati pien kəti. Kəni motəpəh nətəliğin əuas mın u kotərah. Nolkeikeiən tərəh mın mine neiuə mın koatərakın noliən mın mine nətəliğin mın. ²³ Nəmiəğəhiən mine nətəliğin rəhatəmah otəkeikei muva məuvir vivi mın. ²⁴ Kəni itəmah onəkotəkeikei məhuva nətəmimi vi mın e noliən mın mine nətəliğin mın

rəhatəmah, iətəm Uhgın təmol məmə okotəhmen lan, inu noliən mın iətəm nikin tətəgiən lan, mine noliən mın əhruahru pəhriən.

²⁵ Tol lanəha, itəmah rəfin nəkotəkeikei motəpəh noliən rəha neiuəiən, mətəu nəkotəni nıpəhriənien kəm təmah mın, mətəu-inu kitah nəuəli-nəuəli nıpəti Kristo. ²⁶ Nian nıkim tətəhmə, solien noliən tərəh, kəni alu uəhai əmə məsolien niəməha tətətiğ lam mətəuarus mıtıgar tuvən miuvıg, ²⁷ kəni məsəfəniən nəua nımahan kəti kəm Setən. ²⁸ İətəm tətəkləh otəkeikei məhlan e noliən əha, mətəu in aru otəkeikei mol uək kəti e nəhlmın məmə otos məni nəuvein iətəm təhrun nəfəniən nasiruiən kəm ianrah mın.

²⁹ Səniən nəghatiən tərəh e nohlım, mətəu əni əmə nati təuvır iətəm otasiru e nətəmimi nian kotaliuək e suaru pisin pisin mın, məmə nəghatiən mın əha otasiru e lah. ³⁰ Sotolien Narmın Rəha Uhgın tətəu nahməiən o noliən rəhatəmah, mətəu-inu in nəmtətiən rəhatəmah məmə itəmah rəha Uhgın, kəni in otos rəkis itəmah e noliən tərəh mın e nian rəha nosmiəgəhiən. ³¹ Kəni əraki rəfin e natimnati mın u: nahməiən e nıkitəmah iətəm tətətiğ tatuvəh o nati kəti tərəh iətəmi təmol e təmah; kəni əraki mın e noliən niəməha; mine noliən rəha nəni rahien nətəmimi; mine noliən rəha nıkitəmah mine nohlitəmah titətipərəh pik təhmen e kaluəluə; mine noliən rəha norgəhuiən; mine noliən mın rəfin iətəm okotol nərahien kəm nətəmimi. ³² Mətəu otəuvır o təmah mın, kəni mətəu nıkitəmah timətətiğ o təmah mın. Kəni nəmə itəmah kəti otol nati tərəh kəti kəm təmah kəti mın,

4:24 Jen 1:26; Kol 3:10 **4:25** Sek 8:16; Kol 3:8-9 **4:26** Sam 4:4; Jem 1:19-20 **4:29** Kol 4:6 **4:30** Aes 63:10; Efəs 1:13-14; 1Təs 5:19 **4:31** Kol 3:8

kəni otalu əmə lan, təhmen=pən əmə məmə Uhgın təmalu e rəhatəmah noliən tərəh mın mətəu-inu Kristo təmimis o təfagə tərəh mın rəhatəmah.

5

Nəmiəğəhiən e nəhəğəhəgiən

¹ Tol lanəha, otalkut əskasik məmə onəkotisikəuvin Uhgın mətəu-inu itəmah nenəti Uhgın mın iətəm in tolkeikei pik itəmah. ² Kəni otaskəlim əskasik noliən rəha nolkeikeiən, təhmen əmə məmə Kristo təmolkeikei itah lan kəni muva mimis o tah, kəni nimisiən rəhan təhmen e sakrifais kəti iətəm kəmuvan e nigəm nəmiəvi nahnigəm təuvir iətəm kətəfən kəm Uhgın mol nikin tagiən lan.*

³ Mətəu-inu itəmah nətəmiəvi rəha Uhgın iətəm nəkotəhruahru, kəni itəmah onəsotol aginiən noliən nati kəti məmə okəni rah itəmah ohni. İatəni noliən tərəh mın təhmen e nıpətan mine nəman mine, kautit oneuən ilah mın; mine noliən tərəh rəfin iətəm tol naulisiən o nəniən; mine nətəmiəvi mın u nəvərəs mın. ⁴ Kəni təsəuviriən məmə nəkotəni nəğhatiən iətəm taulis o nəniən, uə nəğhatiən alməli mın, uə nəuvsaniən tərəh, uə nəpəuəiən. Təsəhruahruən məmə nəkotəni nəğhatiən tərəh mın əha. Mətəu otəni nəğhatiən təuvir mın kəm Uhgın, məmə nikitəmah tagiən o natimnati iətəm in təmol o təmah. ⁵ Kəni nəkotəkeikei mətəhrun nati u məmə, nətəmiəvi nətəm kəutohtəu nıpətan, uə nətəmiəvi nətəm kəutol noliən tərəh iətəm tol naulisiən o nəniən, uə nətəm kəutaumis, ilah mın əha ko kəsəhuvəniən e

4:32 Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13 **5:1** Mat 5:48 * **5:2**
 Uvən meruh e tiksınəri nəğhatiən u “sakrifais.” **5:2** Eks 29:18;
 Hip 10:10

negəu rəha Kristo mine Uhgın, (nətəm kəutaumis kotəhmen e nətəmimi kəutəfaki kəm narmi nati min, rəhalah nautə in uhgın rəhalah).

⁶ Sotegəhanian məmə suah kəti otiuvi=pən itəmah e nəghatian eiuə min rəhan u nıpəhriən lan tikə. Mətəu-inu o nolian tərəh min əha, Uhgın nıkin otərəh kəni tol nalpiniən kəm nətəmimi iətəm kəutəhti nəuian. ⁷ Tol lanəha, nəəhuvəniən motan pəti itəmah min ilah motol nolian tərəh min iətəm kautol.

⁸ Nian kəti aupən, napinəpuian təmatarmənig e təmah, mətəu rəueiu itəmah nınəhuva o Kristo kəni nəhagəhagian tinətarmənig e təmah. Tol lanəha, otəni təhmen e nətəmi rəha nəhagəhagian, ⁹ mətəu-inu nəhagəhagian e nəmiəgəhiən rəhatəmah tətəuə e nəuviriən, mine nəhruahruian, mine nıpəhriənian. ¹⁰ Kəni otalkut məmə onəkotəsal motəhrun nolian min iətəm okotol Uhgın nıkin tagian lan. ¹¹ Sotohtəu-pəniən nətəmimi rəha napinəpuian motol nolian tərəh min itəmah min ilah. Nati təuvir min e nolian min əha tikə. Mətəu otəmki=pa nolian min əha e nəhagəhagian, kəni nətəmimi okotun məmə nolian min əha kotərəh. ¹² Nolian oneuən min rəha nətəmi u nətəm kəutəhti nəuia Uhgın, ilah nolian min rəha naulisian, kəni naulisian asoli o nəni pətigəmiən nolian min əha. ¹³ Mətəu natimnati rəfin iətəm kəhuva e nəhagəhagian, nətəmimi koteruh vivi məmə ilah kotəhro lanu. ¹⁴ Tol lanəha mətəu-inu nian nəhagəhagian tətasiəgəpın nati kəti, kəni nətəmimi kauteruh əhruahru. O nati u kətəni məmə, “Itəmah u nəutapili, otair-tə,

otəmiəgəh e nīmisiən,
pəh Krīsto otasiəgəpīn itəmah.”

¹⁵ Kəni əutətəu vivi itəmah o rəhatəmah noliən mīn, məsotatigiən məmə nətəm kəutalməli mīne, mətəu nəkotatig e neinatigiən, ¹⁶ kəni nian rəfin okəmə nəkotəruh suaru o noliən nəuviriən kəti, autol, mətəu-inu rəueiu kəutatig e nian rəha nərahien tēpət. ¹⁷ Kəni tol lanəha, sotalməliən-tə, mətəu otəkeikei motalkut məmə onəkotəhrun nati nak iətəm İərməniğ tolkeikei. ¹⁸ Sotəpisiən e wain mətəu-inu otiuvi=pən itəmah e nalməliən, mətəu təuvir məmə nəmiəgəhiən rəhatəmah otəriəuəh əmə e Nərmīn Rəha Uhgīn. ¹⁹ Otəghati kəm təmah mīn e nəpuən mīn e Nauəuə rəha Nəpuən, mīne nəpuən mīn rəha nīməfaki, mīne nəpuən mīn iətəm tatsipən e Nərmīn Rəha Uhgīn. Otani, kəni otani nəpuən mīn e nikitəmah kəm İərməniğ, ²⁰ kəni nəkotəkeikei məutəni kəm Tatə Uhgīn məmə nikitəmah tagiən o natimnati rəfin, kəni otəni e nərgi İərməniğ İesu Krīsto.

Noliən rəha nətəm kəmotol marit

²¹ Nian itəmah kəti tətəghati, sotəskəlimiən e rəhatəmah əmə nətəligiən, mətəu otətəlig-to e nəghatiən rəhan, kəni motol mətəu-inu nəkotisiəi Krīsto.

²² Itəmah nīpətan nətəm nīnotol rəkis marit, otətəlig kəni motol nəghatiən rəha nəman mīn rəhatəmah təhmen məmə nautol kəm İərməniğ. ²³ Otol lanəha mətəu-inu iərman in tarməniğ e rəhan pətan təhmen e Krīsto in tarməniğ e nīməfaki u nīpətīn, kəni in rəhan İosmiəgəh.

5:14 Aes 26:19; Rom 13:11

5:16 Kol 4:5

5:18 Luk 21:34

5:19 Kol 3:16

5:20 Kol 3:17

²⁴ Niməfaki tətətəlig lan kəni matol nəghatiən rəha Krısto, kəni təhmen-əhmen əmə, nıpətan nətəm kınotol rəkis marit okotəkeikei mautətəlig lan kəni motol nəghatiən rəha rəhalah mın nəman e natimnati rəfin.

²⁵ Kəni itəmah nəman nətəm nınotol rəkis marit, otolkeikei rəhatəmah nıpətan təhmen əmə məmə Krısto təmolkeikei niməfaki, kəni məfən rəhan nəmiəgəhiən ohni. ²⁶ Təmol lanəha məmə in otol niməfaki otəhruahru, kəni təmeikuas lan e nəghatiən rəha Uhgın, təhmen e nəhu tətəikuas e nətəmimi. ²⁷ Təmol mın lanəha məmə Krısto təhrun nosiən rəhan niməfaki muva ohni, kəni niməfaki u təhruahru vivi, kəni kəseh-pəniən nolıən tərəh kəti lan, kəni in təuvır məhagəhag. Niməfaki əha in təhmen e pətan kəti iətəm kəmol=pən malə-malə kəm in məmə otol marit, kəni nati kəti tikə e nıpətin iətəm təsəhruahruıən.

²⁸ Kəni təhmen əmə lanəha, nəman okotəkeikei motolkeikei rəhalah nıpətan mın təhmen məmə kautolkeikei aru əmə nıpətılah. İətəmi u in tolkeikei pık rəhan pətan, tolkeikei aru in. ²⁹ Otətəlig-to, iətəmi kəti tikə iətəm tətəməki aru e nıpətin, mətəu in tətəugın vivi kəni materuh vivi, təhmen əmə məmə Krısto tatol kəm niməfaki, ³⁰ mətəu-inu kitah nəuvetin nıpətin. ³¹ Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, “Kəni o nati əha, suah kəti otiet rəkis e rəhan tatə mine məmə, kəni mol kətiəh ilau rəhan pətan, kəni ilau okiəuva matuol kətiəh e nıpətılau mine nəmiəgəhiən rəhalau.” ³² Nəghatiən əha in nəghatiən təuvır kəti iətəm təfigəm, kəni nıpətin tətəhluaig. Mətəu iətəni məmə in nəghatiən

əuhlin kəti məmə Krısto mine niməfaki, ilau kətiəh. ³³ Mətəu nəghatiən əha tətuvə mın o təmah. Kəni itəmah nəman kətiəh kətiəh onəkotolkeikei rəhatəmah nıpətan mın təhmen e nautolkeikei aru mın itəmah. Kəni nıpətan, nəkotəkeikei motisiai rəhatəmah nəman.

6

Noliən rəha kəlkələh mın mine tatə mine mamə

¹ Itəmah kəlkələh mın. Otol nəuıa tatə mın mine mamə mın rəhatəmah mətəu-inu itəmah rəha İərməniğ, kəni noliən u in təhruahru məmə itəmah onəkotol. ² Nəghatiən kəti e Nauəuə Rəha Uhgın tətəni məmə, “Otəfən nısiəiən kəm rəhatəmah tatə mine mamə.” Nian Uhgın təməni lou u, məfən nəniəskasikiən tatig lan. Kəni lou u, təmaupən miet e lah iətəm nəniəskasikiən tətətig e lah.* ³ Nəmə nəkotol lou əha, nəniəskasikiən əha tətəni lanəha məmə, “natimnati mın e nəmiəğəhiən rəhatəmah otaiu təuvır, kəni natigiən rəhatəmah e nəhue niftəni u otəfəməh.”

⁴ Tatə mın. Sotoliən təskasik e nenətətamah mın məmə otol nıkilah təpəou mahmə, mətəu oteh vivi ilah, motəğəu ilah e noliən rəhalah kəni motəğətun ilah e suaru rəha İərməniğ.

Noliən rəha slef mın mine rəhalah iətəmi asoli mın

6:1 Kol 3:20 * **6:2** Uhgın təməfən lou tepət, kəni nəuvein nəniəskasikiən tikə e lah. Mətəu nian təməni lou u, məfən nəniəskasikiən tatig lan. Uərisig e lou u, təməni lou mın nəuvein iətəm nəniəskasikiən tətətig e lah. Mətəu lou u, təmaupən miet e lah iətəm nəniəskasikiən tətətig e lah. **6:3** Dut 5:16 **6:4** Sam 78:4; Prov 22:6; Kol 3:21

5 Slef mın. Onəkotol nəuia nətəmi asoli mın rəhatəmah e nəhue nıtəni u, onəkotol e nısiəiən, mine nəğiniən, kəni onəkotol e nıkitəmah pəhriəniən təhmen əmə məmə rəhatəmah iətəmi asoli in Krısto. 6 Kəni onəkotol nəuiəlah, mətəu səniəmə nian əmə iətəm ilah kəuteruh itəmah lan məmə nıkilah otagiən o təmah. Mətəu onəkotol nəuiəlah təhmen məmə itəmah slef mın rəha Krısto, kəni mautil nolıən mın iətəm Uhgın tolkeikei e nıkitəmah pəhriən. 7 Onəkotol rəhatəmah uək e nıkitəmah rəfin, təhmen=pən əmə İərməniğ in rəhatəmah iətəmi asoli, səniəmə iətəmi kəti əmə in rəhatəmah iətəmi asoli, 8 mətəu-inu nəkotəhrun məmə İərməniğ otəfinə nətəouiən kəm nətəmi ərəfin e nati təuvır mın iətəm kəmotol, nati əpnəpın nəmə in slef uə in iətəmi əpnəpın əmə kəti.

9 Kəni itəmah nətəmi asoli mın. Onəkoteh vivi mın əmə rəhatəmah slef mın lanəha. Məsotəghati əskasikiən kəm lah məmə ilah okotol nəuiətəmah, mətəu-inu nəkotəhrun məmə İətəmi asoli rəhatəmah mın ilah kətiəh əmə əpəha e nəgəu e neai, kəni in tatol təhmen-əhmen əmə kəm nətəmi rəfin.

Nuvəniən e natimnati rəha Uhgın o nəluəğiniən

10 Naunun nəghatiən rəhak tol lanu. Otəhtul əskasik e İərməniğ mine rəhan nəsanəniən asoli. 11 Əhuvən e natimnati rəfin rəha Uhgın o nəluəğiniən məmə nəkotəhrun nosiən nəhtuliən rəhatəmah nian Setən tatol nəlpəkəuiən eiue

6:5 Kol 3:22-23; Tait 2:9-10; 1Pitə 2:18 6:8 2Kor 5:10; Kol 3:24-25

6:9 Rom 2:11; Kol 4:1

o nohiən itəmah. ¹² İətəni lanu mətəu kitah kəsotaluaginian kitah nətəmimi rəha niftəni, mətəu kəutəluagin kitah nati pəsin iətəm kəsotafuiən, inəha iərmənig min, mine nepətiən min, mine nati iətəm kotəsanən e nərahian rəha napinəpuiən rəueiu e niftəni, mine iərmis min mine narmin min e nimagəuagəu. ¹³ Tol lanəha, əhuvən e natimnati rəfin rəha Uhgın o nəluaginian məmə nian nərahian iətəm Setən tatol otuva, nəkotəhrun nəluaginian o nərahian əha, kəni nian nəmotol əpenə-penə rəfin o nəluaginian, nəkotəhrun nosiən nəhtulian rəhatəmah.

¹⁴ ! Kəni, otol əpenə-penə! Nian nəkotəhtul əskasik o nəluaginian, rəhatəmah natimnati rəha nəluaginian tol lanu:

Otaskəlim əskasik nəghatiən pəhriən, inu təhmen e kətəuti iətəm nəmotəlis nəlugitəmah lan.

Otol nolian rəhatəmah otəhruahru e nəhmti Uhgın e nəhatətəiən, inu təhmen e aiən iətəm tatol pəsig e mankilahatəmi.

¹⁵ Otol rəhatəmah nətəligiən təskasik e nanusiən təuvir rəha nəməlinuiən, inu təhmen e put əskasik iətəm tətəsiru e təmah o nəhtul əskasikiən.

¹⁶ Kəni mine, nati kəti min, otəhatətə əskasik e Uhgın, inu təhmen e sil u in timpə asoli kəti iətəm təhrun nəuiapisiən nifagə rəha Setən iətəm tatuəu.

¹⁷ Otəni nıpəhriənian məmə Uhgın təmosmiəgəh itəmah. Inu təhmen məmə natuvən e kəfəfau əskasik kəmol e aiən iətəm tətəhtərain rəhn-kapə təmi.

Otəhrun vivi Nauəuə Rəha Uhgın, inu təhmen məmə natos e nau rəha nəluaginian iətəm Narmın Rəha Uhgın tətəfinə kəm təmah.

¹⁸ Kəni otegəhan=pən məmə Narmın Rəha Uhgın otit itəmah e rəhatəmah nəghatiən kəm Uhgın e nian rəfin, kəni otəghati kəm Uhgın e nəfakiən e nolian pisin pisin mın mine nətapuəhian mın. Tol lanu, otəsal vivi, kəni motəfaki nian rəfin o iəfaki mın rəfin.

¹⁹ Kəni otəfaki mın ohniəu məmə nian rəfin iətəghati, kəni Uhgın otəfa nəghatiən kəm iəu, məmə iəkəni pətigəm e nikin əsanən rəfin rəhak nati oneuən rəha nəniən təuvir iətəm Uhgın təmol əpu kəm tah. ²⁰ Kəni rəueiu, iəu iəni əhruin rəha İesu Kristo, mətəu iətətig əmə e kaləpus kəməlis iəu e sen u aiən, mətəu-inu iətəni pətigəm nəniən təuvir əha. İəkəkei məni pətigəm nəniən təuvir əha məsəginian. Kəni otəfaki ohniəu məmə iəkol lanu.

Naunun nəghatiən rəha Pol

²¹⁻²² İəu iəkolkei məmə itəmah nəkotətəu nəniən rəhak, kəni tol lanəha, iəkahli=pinə Tikikəs tuvnə. In piatah kei kei kəti iətəm tətəiu əskasik o uək rəha İərmənig ikinu. In otəni pətigəm nəniən rəhatiməh kəm təmah məmə iəu iətəhratig lanu, kəni nəniən əha otəfəri nətəligiən rəhatəmah.

²³ Pəh Uhgın Tatə mine İərmənig İesu Kristo okuəfinə nəməlinuian, mine nolkeiəni, mine nəhatətəni. ²⁴ Pəh Uhgın otətəuati e nəuviriən rəhan kəm nətəmimi rəfin iətəm kətolkei

6:17 Hip 4:12 **6:18** Luk 18:1; Kol 4:2; 1Təs 5:17 **6:19** Kol 4:3-4; 2Təs 3:1 **6:20** 2Kor 5:20; Flm 9 **6:21-22** Uək 20:4; Kol 4:7-8; 2Tim 4:12

rəhatah Iərməniġ Iesu Kristo e nolkeikeiən iətəm
naunun tikə.

Nauəuə Asim Rəha Uhg̃in Nəmtət̃iən Vi
The New Testament in the Whitesands language of
Tanna Island, Vanuatu
Niutesteman long Nərak, lanwis blong Whitesands
Tanna, Vanuatu

Copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

© Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Whitesands

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

913a182a-255f-5344-b6b0-0294ba221e87